

Dr. sc. Ante Vuković*

KAKO PRAVOVREMENO POKRETANJE STEČAJNOGA POSTUPKA MOŽE DOPRINIJETI POBOLJŠANJU NJEGOVE EFIKASNOSTI?

HOW TIMELY INITIATION OF BANKRUPTCY PROCEEDINGS CAN CONTRIBUTE TO THE IMPROVEMENT OF CONDITIONS CRITERIA OF EFFICIENCY?

SAŽETAK: Jedan od ključnih razloga za slabe ekonomske pokazatelje u stečajnome postupku u Republici Hrvatskoj je nepravodobno predlaganje stečajnoga postupka od strane uprave dužnika. S druge strane, u analiziranim državama EU-a i SAD-a stečaj se predlaže odmah po nastanku stečajnoga razloga, zbog čega je stupanj namirenja stečajnih vjerovnika veći, trajanje postupka kraće, a troškovi niži. Cilj rada je ukazati na problematiku provođenja stečajnoga postupka u Republici Hrvatskoj, predlažući daljnje skraćivanje rokova za pokretanje stečaja u Stečajnom zakonu. Pri istraživanju je korišten metodološki pristup koji podrazumijeva proučavanje domaće i strane literature, odgovarajućih zakonskih propisa, kao i analizu sudske prakse.

Ključne riječi: stečajni razlog, Stečajni zakon, uprava, kriteriji efikasnosti.

ABSTRACT: One of the key reasons for insufficient economic indicators in the bankruptcy proceedings in the RC is the untimely initiation of bankruptcy proceedings by the management. On the other hand, in the analyzed EU countries and US bankruptcy is proposed immediately after the ground for bankruptcy has occurred, which direct leads to a higher degree of settlement of creditors' claims, a shorter time of the bankruptcy proceedings and ultimately lower costs for all parties involved. The aim of this paper is to point out the key issues of conducting bankruptcy proceedings in the Republic of Croatia, while suggesting that deadlines for bankruptcy initiation. For the purpose of this research, a methodological approach that involves the study of domestic and foreign literature, the relevant legal provisions, as well as an analysis of case law was used.

KEY WORDS: ground for bankruptcy, Bankruptcy law, management, criteria of efficiency.

* Dr. sc. Ante Vuković, Split, Račkoga 7, antevukovic17@net.hr

1. UVOD

Trgovačka društva u Hrvatskoj i u svijetu osnivaju se u pravilu na neograničeno vrijeme radi obavljanja gospodarske djelatnosti i s ciljem ostvarivanja dobiti. No, svaku gospodarsku aktivnost na tržištu prate rizici iz vanjskoga i/ili unutrašnjega okruženja. Prvi znakovi ozbiljnih poteškoća u poslovanju su nemogućnosti ispunjenja dospjelih i/ili nedospjelih novčanih obveza zbog različitih razloga, npr. zbog nenaplate potraživanja i zaliha koje se ne mogu prodati. Uprava na insolventnost društava „pazi po službenoj dužnosti“, a ako ekonomske i financijske poteškoće u poslovanju ne može riješiti na drugačiji način, jedina preostala mogućnost je prijedlog za predstečaj odnosno stečaj. Insolventnost dužnika u pravilu je jedini stečajni razlog. Mann (2002.) smatra da su svi stečajni dužnici insolventni, ali samo su neki od insolventnih dužnika u stečaju.

Naša pravna literatura već je odavno utvrdila da stečajno zakonodavstvo spada među najsloženije pravne propise (Verona, Zuglia, 1930.), a stečaj je pravni mehanizam kojime se rješava problem insolventnosti.¹ S druge strane, za ekonomsku teoriju stečaj je takvo financijsko stanje koje postoji kada fizička osoba, trgovačko društvo ili bilo koji drugi subjekt ne može podmirivati svoje dospjele obveze ili, alternativno ne može u cijelosti podmirivati svoje obveze (Babić, 2009.).

Ekonomska vrijednost društva u stečaju potpuno je različita od vrijednosti društva koje stvara čistu dobit pa se stoga može dogoditi da dionice društva u stečaju nemaju nikakvu vrijednost (Tracy, 1997.).² No, stečaj se ne provodi radi interesa dioničara, već prije svega radi namirenja vjerovnika kroz unovčenje imovine ili reorganizaciju dužnika (Schönfelder, 2002.). Koji će opciju izabrati, odlučuju na skupštini, a na temelju kvalitetno pripremljenih ekonomskih pokazatelja.

Motivacija za rad je detaljno istražiti kako pravodobno pokretanje stečaja utječe na njegovu efikasnost u Hrvatskoj i u usporednim državama. Efikasnost je i najvažnije načelo jer se temeljem nje ocjenjuje institucionalni okvir države te uspješnost rješavanja insolventcije u međunarodnim relacijama. Dodatna motivacija su i stalni pokušaji stručnjaka za stečajno pravo na globalnoj razini radi donošenja jedinstvenih pravila o ponašanju uprava u slučaju insolventnosti dužnika koje vode.

1.1. Ciljevi stečaja

Pravno, stečajni postupak je posebni (izvanparnični) sudski postupak koji se pokreće protiv insolventnoga dužnika (Tepšić, Turk, Petrović, 1984.), na prijedlog vjerovnika ili dužnika s time da prijedlog u ime dužnika može podnijeti svaka osoba ovlaštena za zastupanje po zakonu te svaki likvidator.³

¹ Insolventnost ili nesposobnost za plaćanje postoji ako dužnik ne može trajnije ispunjavati svoje dospjele novčane obveze. Okolnost da je dužnik namirio ili da može namiriti u cijelosti ili djelomično tražbine nekih vjerovnika ne znači da je sposoban za plaćanje (čl. 6. Stečajnog zakona).

² Formalnopravno članska prava za vrijeme stečajnoga postupka miruju. U vrlo rijetkim prilikama nakon zaključenja stečajnoga postupka javlja se višak stečajne mase koji onda pripada članovima društva.

³ Čl. 110. st. 2. Stečajni zakon iz 2015. Ovaj zakon je proširio krug ovlaštenih osoba za predlaganje stečaja u ime dužnika. Pored dužnika i vjerovnika, kao predlagatelj stečajnoga postupka nad insolventnim dužnikom javlja se, po službenoj dužnosti i Fina, a o čemu više u nastavku rada.

Ciljeve stečaja određuje stečajno zakonodavstvo svake države samostalno što dokazuje i npr. Europska uredba o stečajnim postupcima iz 2000. koja jedino uređuje međunarodnu nadležnost za otvaranje stečajnoga postupka. Hrvatski Stečajni zakon kao cilj stečajnoga postupka određuje skupno namirenje vjerovnika stečajnoga dužnika, unovčenjem njegove imovine i podjelom prikupljenih sredstava vjerovnicima, a tijekom stečajnoga postupka može se provesti stečajni plan. U slovenskome *Zakonu o finančnem poslovanju, postopki zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju* (ZFPPIPP) stečaj je isključivo unovčenje stečajne mase (Prelič, 2009.)⁴ itd.

1.2. Ciljevi, hipoteza i struktura rada

Cilj je ovoga rada ukazati na vrlo složenu problematiku provođenja stečajnoga postupka u Hrvatskoj u proteklih dvadesetak godina. Temeljna je hipoteza da je nepravodobno predlaganje (pokretanje) stečajnoga postupka od strane uprave insolventnoga dužnika uzrok, a ekonomski pokazatelji namirenja stečajnih vjerovnika, prezagušenost sudova stečajnim predmetima, gubitak radnih mjesta samo neke izravne posljedice takvoga ponašanja. Drugim riječima, da su uprave na vrijeme pokrenule stečajni postupak stupanj namirenja stečajnih vjerovnika bio bi veći, trajanje stečaja kraće, troškovi provođenja postupka niži, broj sporova i gubitak radnih mjesta manji.

Hipoteza je odredila strukturu rada pa je rad podijeljen na više poglavlja koja su međusobno povezana i uvjetovana te se stoga ne isključuju.

2. PRETHODNA LITERATURA

U hrvatskoj pravnoj teoriji o obvezama uprava kada se trgovačko društvo nalazi u insolventnosti pisao je Eraković (2008.). U ekonomskoj literaturi Sajter je temeljito analizirao ekonomske aspekte stečaja i restrukturiranje u stečaju kroz doktorsku disertaciju u kojoj je ukazao i na propuste u vođenju društava (Sajter, 2008.), a proveo je i konkretno terensko istraživanje nad stečajnim dužnicima s područja Slavonije i Baranje s ciljem utvrđivanja prosječnih vrijednosti vremenskoga trajanja stečajnoga postupka, postupka namirenja tražbina vjerovnika, troškova stečajnoga postupka i dr. (Sajter, 2014.).⁵

Ekonomist Kružić i pravnica Čuveljak posebno su istraživali komparativne prednosti stečajnoga plana u odnosu na likvidacijski stečaj te plan označili kao zadnju u nizu strategija za preživljavanje insolventnih korporacija. Pritom su naveli i pozitivne primjere iz hrvatske stečajne prakse u kojima je uspješno, i to u vrlo kratkome roku provedena rehabilitacija dužnika (npr. Tisak d.d., Zagreb)⁶, uz napomenu da „iskustvo pokazuje da se u stečajnim postupcima naplati prosječno manje od 30 % vrijednosti tražbina” (Kružić, Čuveljak,

⁴ Uzor hrvatskome Zakonu o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi iz 2012. bio je ZFPPIPP u dijelu koji se odnosi na prinudne nagodbe prije i izvan stečaja.

⁵ Rezultati istraživanja vrlo su slični pokazateljima efikasnosti stečajnoga postupka u Hrvatskoj, a prema metodologiji Svjetske banke, o čemu više u dijelu koji se odnosi na rezultate istraživanja.

⁶ Načini namirenja tražbina vjerovnika u tome postupku su: 1.) tražbine pretvorene u ulog, 2.) tražbine pretvorene u dugoročni kredit te 3.) tražbine koje se namiruju gotovim novcem.

2012.). Isti autori su istaknuli da u praksi nema usvojenih stečajnih planova koje su podnijeli raniji direktori dužnika, jer se pokazalo da predmetni stečajni planovi nisu primjenjivi niti sadržavaju ono što se po zakonu traži od stečajnoga plana.⁷

Rezultati ekonomista pokazuju da uprave dužnika u pravilu nisu poštivale zakon, a niti samo društvo koje su vodile jer nisu, prvo, u stanju duboke insolventnosti predlagale stečaj nakon 60 dana blokade računa, a niti su, drugo, pokušale spasiti dužnika podnošenjem stečajnoga plana zajedno s prijedlogom za otvaranje stečajnoga postupka. Uslijed toga efikasnost provedenih stečajnih postupaka bila je niska.

U međunarodnoj pravnoj i ekonomskoj literaturi o ponašanju uprava u stanju insolventnosti pisali su mnogi autori budući je područje stečajeva u posljednje vrijeme vrlo aktualno. Među njima ističu se autori koji stečaj shvaćaju kao pokušaj razvojne strategije gospodarstva istražujući mjere reorganizacije dužnika (npr. Djankov).

3. METODOLOGIJA

Javni (opći) interes u Hrvatskoj, ali i drugdje u svijetu je iz gospodarstva eliminirati dužnike koji su insolventni. Država osigurava institucionalni okvir s kojime će, prvo odvratiti dužnika od nesavjesnoga i neurednoga poslovanja te, drugo, zaštititi legitimna očekivanja vjerovnika u olakšavanju barem djelomičnoga namirenja u financijskim problemima njihova dužnika. Praksa potvrđuje da je nefunkcionalnost institucionalnoga okvira bila sve do donošenja novoga Stečajnog zakona u 2015., način izravnoga pogodovanja insolventnim dužnicima. Iz toga proizlazi zaključak da je korektno uređen stečajni sustav, a što podrazumijeva kvalitetno zakonodavstvo, kao i dovoljan broj kvalitetnih stečajnih sudaca te stečajnih upravitelja, važno pitanje hrvatskoga gospodarstva jer utječe na rezultate makroekonomskih analiza (Babić, 1995.). No, naše stečajno zakonodavstvo i sudstvo nisu i jedini instrumenti za rješavanje svih akumuliranih poteškoća, ali ih mogu bitno olakšati. Pošten odnos prema plaćanju novčanih obveza stvar je kulture i širega ekonomsko-političkoga okvira pa nije isključivo pitanje prava.⁸

Rezultat koji se s ovim radom želi postići je učiniti jedan doprinos potpunijem i cjelovitijem sagledavanju ekonomskih pitanja koja se mogu postaviti u vezi s funkcioniranjem stečajnih sustava. Kompleksnost predmeta istraživanja i postavljeni zadaci determinirali su izbor metoda. Pored općih, korištene su i posebne znanstvene metode: normativna, povijesno-pravna, poredbena i metoda analize sadržaja. Pri istraživanju je korišten metodološki pristup uobičajen za ovu vrstu istraživanja, koji podrazumijeva proučavanje domaće i strane literature, odgovarajućih domaćih i inozemnih zakonskih propisa, kao i analiza sudske prakse. Znanstvene metode uključuju statistiku s kojom se, kao što je poznato ne dokazuje nego samo provjerava postavljena hipoteza istraživanja.

⁷ U novom Stečajnom zakonu stečajni plan ima pravo sudu podnijeti stečajni upravitelj, a neće se uzeti u obzir stečajni plan koji se podnese sudu nakon završnog ročišta. Dužnik koji podnosi prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka može predložiti smjernice za donošenje stečajnoga plana o kojima se na izvještajnom ročištu očituju stečajni plan i stečajni vjerovnici (čl. 304.).

⁸ „Poštenim dužnicima pojedincima omogućit će se oslobođanje od preostalih obveza prema odredbama glave IX. ovoga Zakona“ (*Ciljevi predstečajnog i stečajnog postupka*, Glava IX. iz Stečajnog zakona iz 2015.).

Do podataka relevantnih za ovo istraživanje u Hrvatskoj vrlo je teško doći iz više razloga. Naše pravosuđe vrlo je konzervativno u pogledu davanja bilo kakvih obavijesti korisnih za pisanje znanstvenih i stručnih radova, zatim kod nas nije, kao npr. u Sloveniji insitucionalizirana komora stečajnih upravitelja kao stožerna organizacija. *Zbornica upraviteljev Slovenije* prikuplja, sortira i distribuira odgovarajuće podatke za pravna, ekonomska, sociološka i druga istraživanja te vodi, a što je i najvažnije, stalnu brigu o edukaciji upravitelja.

4. PRAVNI I EKONOMSKI KONTEKST PROVOĐENJA POSTUPAKA ZBOG INSOLVENTNOSTI DUŽNIKA U REPUBLICI HRVATSKOJ I REGULATIVA

U ovome poglavlju najprije će se, vrlo kratko izložiti povijesni pregled statističkih pokazatelja povodom insolventnosti dužnika, zatim statistika rada trgovačkih sudova u 2015., potom (novo) stečajno pravo te konačno i pregled odgovarajuće regulative iz hrvatskoga stečajnog zakonodavstva o odgovornosti uprava za štetu zbog nepokretanja stečajnoga postupka u zakonom određenom roku.

4.1. Praksa provođenja postupaka zbog insolventnosti dužnika

Povijesno, Hrvatska je, slično kao i druge tranzicijske zemlje, prošla traumu pretvorbe i privatizacije nekadašnjega društvenog kapitala u kapital koji ima svoga vlasnika (Vuković, Bodul, 2012.). Tijekom dugih godina tranzicije stvoren je ogroman dug između poduzeća, a neizmirenja obveza i blokade računa postale su sastavni dio poslovne kulture. Stečajni zakon iz 1996. (SZ/96), iako dobro zamišljen prema njemačkome uzoru nije mogao sam razriješiti konačnu selekciju neuspješnih od uspješnih tvrtki. Posljedično tome, nad svega oko 5 % insolventnih pravnih osoba otvara se stečajni postupak, a ostalima se tolerira poslovanje u dubokoj insolventnosti (Sajter, 2010.). Zbog toga što SZ/96 nije ispunio očekivanja u 2012. je donesen Zakon o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi (ZFPPN). No, nakon trogodišnjega eksperimentiranja i ovaj kontroverzni model rješavanja insolventnosti je napušten zbog svoje neefikasnosti.⁹ Stoga je postupak predstečajne nagodbe zamijenjen predstečajnim postupkom te konačno, zajedno sa svim vrstama stečajnih planova vraćen u matični Stečajni zakon iz 2015. (SZ/15).¹⁰

⁹ Dokaz: Godišnje izvješće Financijske agencije za 2014. godinu Hrvatskom saboru, dostupno na internetskoj stranici: file:///C:/Documents%20and%20Settings/nikola/My%20Documents/Downloads/29%20IZVJESCE_FINA_2014.pdf (posjet 1. svibnja 2016.).

¹⁰ Svakako je zanimljiva i vrlo dalekosežna odluka Ustavnog suda (Broj: U-I-5181/2012. i dr., Zagreb, 20. listopada 2015.) u kojoj je Ustavni sud RH odbacio prijedloge za ocjenom suglasnosti s Ustavom više članaka ZFPPN-a navodeći kako ne postoje pretpostavke za odlučivanje o biti stvari budući da su osporeni članci prestali važiti stupanjem na snagu SZ-a.

4.2. Statistika rada trgovačkih sudova u Hrvatskoj u 2015. godini

Stečajni postupci u Hrvatskoj uvijek su se vodili isključivo pred sudovima (Garašić, 2012.).¹¹ Podatci iz tablice 1. dokazuju da naši trgovački sudovi nemaju kapaciteta odgovoriti na narasli broj stečajnih predmeta. To znači da zakonodavac nije kvalitetno pripremio institucionalni okvir za rješavanje narasloga broja stečajnih postupaka te nije analizirao statistiku provođenja SZ/96 i ZFPPN, a koja mu je morala biti od velike važnosti (Schumpeter, 1975.).

Tablica 1. Pregled stečajnih predmeta na trgovačkim sudovima s indikatorima u 2015.

Vrsta predmeta	Primljeno	Riješeno	Neriješeno	CR indikator	DT indikator
Stečajni predmeti ¹²	19.543	5.255	18.776	26,9 %	1.304
Ukupno predmeta	169.094	158.250	44.236	93,6 %	102

Izvor: Republika Hrvatska, Ministarstvo pravosuđa, Statistički pregled za 2015., Zagreb, 2016.¹²

Iz tablice se uočava drastično smanjenje indikatora CR (stopa rješavanja) za stečajne predmete (27 %) što je posljedica primjene novog Stečajnog zakona od 1. rujna 2015. prema kojemu je nad velikim brojem poduzeća pokrenut stečaj po službenoj dužnosti. Istodobno, indikator DT (pokazatelj vremena rješavanja predmeta) ukazuje kako je trgovačkim sudovima najviše dana potrebno za rješavanje stečajnih predmeta, za koje je potrebno prosječno 1.304 dana, dok je najmanje dana potrebno za rješavanje predmeta sudskog registra (21 dan).¹³

Statistički izvještaj Ministarstva pravosuđa za 2015. otkriva samo djelomice istinu o stečajnim predmetima. Iz dostavljenih materijala nisu vidljivi i drugi važni podatci o efikasnosti stečajne procedure: 1.) stupanj namirenja stečajnih vjerovnika, 2.) duljina trajanja postupka te 3.) troškovi stečajnoga postupka. Radi se o poslovima sudske administracije koji se mogu relativno lako ukloniti dodatnom evidencijom. Iz završnog računa stečajnoga upravitelja koji se sastoji od računa prihoda i rashoda, završne bilance, završnog izvještaja stečajnoga upravitelja te završnog (diobenog) popisa, u postotcima je prikazan stupanj namirenja stečajnih vjerovnika te u apsolutnim brojevima visina troškova stečajnoga postupka koja se zatim stavlja u odnos sa stečajnom masom. Prilikom samog zaključenja postupka bez poteškoća se može utvrditi i datum otvaranja postupka čime se dobiju podatci o trajanju.

¹¹ Stečajne nad pravnim osobama provode trgovački sudovi u Bjelovaru, Osijeku, Pazinu, Rijeci, Splitu, Varaždinu, Zadru i Zagrebu prema upisanom sjedištu dužnika, dok drugostupanjski sud Visoki trgovački sud Republike Hrvatske rješava sporove povodom žalbi čime kontrolira pravilnost rada nižih sudova, kao i jedinstvenu primjenu prava.

¹² To su sporovi u kojima je jedna od strana u sporu stečajni dužnik.

¹³ Izvor: Ministarstvo pravosuđa, Statistički pregled za 2015., dostupno na internetskoj stranici: https://pravosudje.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Strategije,%20planovi,%20izvje%C5%A1%C4%87a/Statisti%C4%8Dki_pregled_za_2015.pdf (posjet 1. rujna 2016.).

4.3. (Nova) zakonska regulativa

Financijska agencija (Fina) je temeljem zakonskih ovlasti iz SZ/15 pokrenula „automatski stečaj“ za 27.106 pravnih osoba koje su na dan 1. rujna 2015. u Očevidniku redosljeda plaćanja imale evidentirane neizvršene osnove za plaćanje u neprekinutom razdoblju od 120 dana.¹⁴ Ona je ujedno i ovlaštena predlagatelj otvaranja stečajnoga postupka nad insolventnim dužnikom u slučajevima kada ga uprava dužnika propusti pokrenuti u zakonom određenom roku (tzv. „redovni stečaj“), a obavlja i druge poslove.

4.4. Normativno uređenje pitanja odgovornosti uprava zbog nepravodobnog pokretanja stečajnoga postupka

Temeljno pitanje glasi: Tko će stečajnim vjerovnicima odgovarati za štetu koja predstavlja razliku između utvrđene tražbine¹⁵ i isplate kroz diobe (djelomična, završna i naknadna) u stečajnome postupku? Ako se utvrdi da je šteta vjerovnicima nastala prije otvaranja stečajnoga postupka, odgovara uprava društva, a ako je šteta vjerovnicima nastala tijekom provođenja stečajnoga postupka, onda odgovara stečajni upravitelj.

Uprave dužnika nisu dosada odgovarale niti po jednom osnovu: 1.) zbog nepravodobnog podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka te 2.) zbog smanjenja imovine koja ulazi u stečajnu masu prije otvaranja stečajnoga postupka (skupna šteta). S druge strane, za loše poslovne odluke nisu odgovarale niti uprave vjerovnika koje su dužniku omogućile „da radi što ga je volja“ s njihovom imovinom. Posljedično tome, najviše su bili oštećeni stečajni vjerovnici jer se brisanjem iz trgovačkog registra trgovačkog društva kapitala (d.d. i d.o.o.) nisu imali od koga namiriti za preostali iznos utvrđenih, a nenamirenih tražbina u stečajnome postupku.

Stečajni zakon sadrži odredbe koje uređuju pitanje odgovornosti ovlaštenih osoba za zastupanje dužnika zbog propusta pokretanja stečaja u zakonskome roku. To je „čisto“ pravno pitanje jer je tužba radi naknade štete vrlo delikatna stvar u kojoj se šteta mora dokazati u vrlo dugotrajnom parničnom postupku pred sudom. Jednako tako, delikatna je i tužba za naknadu skupne štete. Dosada pravomoćnih presuda nije bilo budući je vrlo teško s odmakom od desetak godina dokazati da bi stečajni vjerovnici bili namireni u većem postotku da su uprave pokrenule stečaj u zakonskome roku radi insolventnosti (Ljubenko, 2013.).

Problematikom stečaja bavi se i Zakon o trgovačkim društvima (čl. 251. i 252.) te Kazneni zakon (čl. 249., 250. i 251.), a što je izvan djelokruga teme ovoga rada.

¹⁴ Čl. 444. SZ/15. Detaljnije vidi: Republika Hrvatska, Ministarstvo pravosuđa, e-oglasna ploča, zbirni popis blokiranih pravnih osoba, dostupno na mrežnoj stranici: <https://e-oglasna.pravosudje.hr> (posjet 10. siječnja 2016.).

¹⁵ Pod pretpostavkom da su vjerovnici svoju tražbinu (osnov i visinu) na vrijeme prijavili stečajnome upravitelju.

Tablica 2. Odgovornost odgovornih osoba dužnika za štetu vjerovnicima

Red. br.	Stečajni zakon	Temelj odgovornosti (zašto se odgovara?)	Pasivna legitimacija (koga tužiti?)	Kako tuženik odgovara?	Zastara	Nadležnost za spor
1.	SZ/96 (čl. 39.)	krivnja (propust jer nisu zbog nelikvidnosti, insolventnosti te prezaduženosti podnijeli prijedlog za otvaranje stečaja)	uprava, likvidator	osobno	nije određena	sud
2..	SZ/15 (čl. 110.)	krivnja (propust jer nisu u roku 21 dana od nastanka stečajnoga razloga podnijeli prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka)	uprava, likvidator, član nadzornoga odbora, član d.o.o.-a	osobno	u roku 5 godina od dana otvaranja stečajnoga postupka	sud

Izvor: Stečajni zakon.

Iz tablice proizlaze sljedeći zaključci: 1.) SZ/96 bio je, u ovome dijelu neefikasan jer u sebi nije sadržavao strože sankcije prema upravama dužnika, 2.) u SZ/15 stečajni razlog više nije nelikvidnost, već isključivo insolventnost i prezaduženost, 3.) u SZ/15 proširen je krug osoba na strani dužnika čija je dužnost podnijeti prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka; a ako ga ne podnesu u propisanome roku sud će im po službenoj dužnosti naložiti plaćanje predujma za namirenje troškova stečajnoga postupka u roku osam dana (do 20.000.00 kuna), te 4.) u SZ/15 određen je rok za zastaru od 5 godina od dana otvaranja stečajnoga postupka čime se štite interesi oštećene osobe.

U nedostatku prijedloga ovlaštenih osoba dužnika za otvaranje stečajnoga postupka, SZ/15 odredio je, kako smo već istaknuli FINA-u koja će to provesti po službenoj dužnosti. Ona je dužna podnijeti prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka istekom roka od 120 dana neprekidne blokade računa dužnika.¹⁶

¹⁶ Čl. 110. st. 1. SZ/15. Rokovi za podnošenje zahtjeva za provedbu skraćenoga stečajnog postupka i prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka su rokovi za tzv. „automatski stečaj“, dok su rokovi za podnošenje prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka pravne osobe rokovi za tzv. „redovni stečaj“. Rokovi za tzv. „automatski stečaj“ vežu se za insolventnost prije stupanja na snagu SZ/15, dok se rokovi za tzv. „redovni stečaj“ vežu za insolventnost nastalu nakon stupanja na snagu SZ/15 (1. rujna 2015.).

5. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

U ovome poglavlju analiziraju se kriteriji efikasnosti stečajnoga postupka u SAD-u, Njemačkoj i Sloveniji, a prema metodologiji Svjetske banke.

5.1. Kriteriji efikasnosti stečajnoga postupka prema Svjetskoj banci

Statistički podatci o broju pokrenutih stečajnih postupaka, njihovome trajanju i konačno zaključenju, predmet su različitih istraživanja u Hrvatskoj i u svijetu. Oni nisu pravna norma, ali daju širu sliku o gospodarstvu svake promatrane države. Temeljem statističkoga promatranja, podatci se klasificiraju za statističke analize (Serdar, 1970.). Npr. *Creditreform Economic Research Unih* temeljem podataka zaključuje je li svjetska kriza utjecala na broj otvorenih stečajeva, zatim znači li oporavak pojedinoga gospodarstva automatski i smanjen broj stečajeva, kakvi su trendovi i dr. Iz najnovijih podataka proizlazi da se u državama zapadne Europe smanjuje broj stečajnih postupaka u 2014. (147.649) u odnosu na 2013. (154.750) što znači da se gospodarstvo oporavlja nakon godina krize. Iznimka su Italija i Norveška u kojima je broj stečajnih postupaka otvorenih u 2014. veći od broja u 2013.¹⁷

U radu smo se oslonili na rezultate istraživanja Svjetske banke objavljene u *Doing Business*¹⁸, a koji su široko prihvaćeni u znanstvenoj zajednici (vidi npr. Sajter, 2008.). Oni nisu nastali temeljem egzaktnih istraživanja već su procjena očekivanja putem vlastite metodologije¹⁹, na osnovi anketnih listića koje popunjavaju suci, odvjetnici i druge stručne osobe, pa ih stoga treba uzeti isključivo kao okvirne pokazatelje kvalitete provođenja stečajnih postupaka u pojedinim državama (*kriterij arbitrabilnosti*).²⁰

¹⁷ Creditreform Economic Research Unih. Dostupno na: http://www.creditreform.com/fileadmin/user_upload/CR-International/local_documents/Analysen/Insolvencies_in_Europe_2014-15.pdf (posjet 15. siječnja 2016.).

¹⁸ Svjetska banka je institucija čija je funkcija financijska i tehnička podrška u razvoju država diljem svijeta. U 2001. izradila je općeprihvaćeni *The World bank principles and guidelines for effective insolvency and creditor right system*.

Rezultati vezani za rješavanje insolventije Resolving Insolvency – Doing Business – World Bank Group, nalaze se na internetskoj stranici: <http://www.doingbusiness.org/data/exploretopics/resolving-insolvency> (posjet 1. rujna 2016.).

¹⁹ Pretpostavke su: radi se od društvu ograničene odgovornosti koje obavlja djelatnost u najvećem gradu, u 100 % je domaćem vlasništvu pri čemu je osnivač ujedno i predsjednik nadzornog odbora i ima 51 % članskih prava, dok drugi članovi nemaju pojedinačno više od 5 % članskih prava. Glavna nekretnina društva je hotel u kojemu obavlja djelatnost s profesionalnom upravom, s više od 201 radnika i 50 dobavljača. Nadalje, društvo ima 10-godišnji zajam od domaće banke za čiji je uredan povrat založen hotel. Društvo uredno plaća dospjele obveze, ali se pojavio problem daljnjega vraćanja rate zajma odnosno problem likvidnosti. Tržišna vrijednost društva, ako hotel nastavi s poslovanjem kao *going concern* puno je veća, nego u slučaju pojedinačne prodaje imovine kada tržišna vrijednost iznosi 70 % od vrijednosti hotela. Pitanje je koja je opcija društvu najpovoljnija u postojećim okolnostima: ozdravljenje društva koje dopušta nastavak poslovanja, likvidacijski stečaj ili ovrha vjerovnika na imovini dužnika. Uprava društva želi održati poslovanje i zaštititi radna mjesta.

²⁰ U svijetu postoje različite metodologije temeljem kojih se temelje zaključci o efikasnosti stečajnoga postupka. Jedna u statistiku o namirenju stečajnih vjerovnika uključuje i tražbine razlučnih vjerovnika koje im nisu namirene na osnovi razlučnih prava na imovini stečajnoga dužnika, druga u statistiku uključuje vrijeme od otvaranja do zaključenja stečajnoga postupka pri čemu ne vodi računa da se stečajni postupak pokreće prijedlogom ovlaštene osobe državnom sudu, a ne sudskim rješenjem o otvaranju stečaja i sl.

Predmet istraživanja Svjetske banke različite su varijable od kojih su, smatramo, tri najvažnije: a) očekivana stopa povrata (*recovery rate*), 2. trajanje postupka (*time*) te 3.) troškovi postupka (*cost*). Očekivana stopa povrata ili stopa oporavka su novčana sredstva koja će biti vraćena vjerovniku nakon provedenoga postupka. Ona je funkcija trajanja, troškovi i drugih čimbenika stečajnoga postupka, kao što je kamatna stopa i vjerojatnost poduzeća da nastave s poslovanjem (Tomas Živković, Bodul, Tomas, 2014.). Iz metodologije proizlazi da se stopa povrata računa kao broj centi po dolaru povraćeni vjerovnicima s osiguranom tražbinom (*recovery rate for secured creditors (cent on the dollar)*).²¹ Drugi relevantni parametar je duljina stvarnoga trajanja postupka.²² Brzim povratom uloženoga kapitala kod dužnika neutralizira se potreba vjerovnika za traganjem novih, u pravilu tuđih izvora financiranja. Treća referentna točaka su troškovi postupka koji se svode na troškove bez kojih se stečajni postupak, kao i svaki drugi postupak pred sudom ne bi mogao niti provoditi. Niži troškovi postupka znače veći stupanj povrata i kraći postupak.

Rezultati pokazuju da je u kategoriji jednostavnosti odnosno brzine i lakoće rješavanja stečajnoga postupka (*resolving insolvency*) Republika Hrvatska na 59. mjestu, dok je na 1. mjestu Republika Finska.²³

Analiza Svjetske banke obuhvatila je 189 država.

Tablica 3. Očekivani pokazatelji efikasnosti stečajnih postupaka za 2016. godinu

Red. br.	Država	Očekivana stopa povrata (centi po dolar)	Trajanje postupka	Troškovi postupka	Rang
1.	Njemačka	83,7	1,2	8,0	3
2.	SAD	81,5	1,5	7,0	5
3.	Slovenija	88,2	0,8	4,0	12

Izvor: Svjetska banka, 2016, *Doing Business 2016*, Washington DC.

U nastavku se za svaku promatranu državu daju ključne varijable koje određuju efikasnost stečajnoga zakonodavstva, pravila i praksu: a) zakonodavni okvir²⁴, b) stupanj namirenja stečajnih vjerovnika – očekivana stopa povrata, c) trajanje postupka te d) troškovi postupka.

²¹ Čl. 462. hrvatskoga Zakona o obveznim odnosima dopušta prodavatelju da može posebnom odredbom ugovora pridržati pravo vlasništva i poslije predaje stvari kupcu dok kupac ne isplati cijenu u potpunosti. Pridržaj prava vlasništva pokretne stvari ima učinak prema kupčevim vjerovnicima samo ako je učinjen u obliku isprave javno ovjerovljene prije kupčeva stečaja ili prije pljenidbe stvari. U možebitno pokrenutom stečajnom postupku nad kupcem takav vjerovnik je razlučni vjerovnik.

²² U metodologiji Svjetske banke nisu uzete u obzir žalbe na rješenja ili prijedlozi za produljenjem rokova i sl.

²³ U Republici Finskoj upravo su u tijeku izmjene i dopune Stečajnog zakona (*Konkurssilaki*) iz 2004. Cilj je funkcionalizacija stečajnoga postupka kroz internetsku prodaju imovine stečajnoga dužnika, zaštita prava potrošača, otkazni rokovi za radnike stečajnoga dužnika i dr.

Izvor: Veleposlanstvo Republike Finske u Hrvatskoj, a na zahtjev autora rada (12. listopada 2016.).

²⁴ Smatramo da je stečajno zakonodavstvo vrlo bitan čimbenik za ocjenu kvalitete stečajnoga sustava. Ono može biti više ili manje naklonjeno interesima vjerovnika ili dužnika, a može biti neutralno jer podjednako štiti interese svih sudionika postupka. Ono je institucionalni okvir s kojime svaka država promiče svoje interese u rješavanju insolventije dužnika.

Glavni cilj poredbene metode istraživanja je istražiti razloge zbog kojih su pokazatelji uspješnosti stečajnoga postupka u promatranim državama respektabilni te na osnovi takvih spoznaja dati sažet i kritički prikaz na okolnost pravodobnog pokretanja stečajnoga postupka u Hrvatskoj. Podredni, ali ništa manje važan cilj je utvrditi jesu li vrijeme (trajanje stečajnoga postupka) i novac (namirenje stečajnih vjerovnika) komplementarne veličine ili se međusobno isključuju pa se u stečajnome postupku ne mogu dobiti kolokvijalno rečeno „i ovce i novci“? Istraživanje bi trebalo odgovoriti na ključno pitanje ovoga rada: ponašanje uprava dužnika u situacijama financijskih poteškoća u poslovanju odnosno insolventnosti.

5.1.1. Njemačka

5.1.1.1. Zakonodavni okvir

Insolvenzordnung (InsO) model je zakon za hrvatski Stečajni zakon, što znači da je velik broj zakonskih odredbi preuzet odnosno jednak ili vrlo slično uređen. Za hipotezu ovoga rada bitno je utvrditi kako je InsO riješio dva ključna pitanja: 1.) tko je i kada obvezan podnijeti prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka u ime insolventnoga dužnika (te) sankcije za pasivnost odgovornih osoba dužnika.

Pravo na podnošenje prijedloga za otvaranje stečaja nad dužnikom imaju dužnik i vjerovnik, pod uvjetom da postoji stečajni razlog.²⁵ No, obvezu pokretanja stečajnoga postupka ima isključivo dužnik. Uprava (menadžment) dužnika dužna je tako postupati čim obustavi plaćanje dospjelih novčanih obveza. Ako uprava ne postoji, dužnost pokretanja stečajnoga postupka „pada“ na članove društva i nadzorni odbor društva. U svakome slučaju, podnošenje prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka mora biti bez odgađanja, a najkasnije 21 dan nakon što dužnik postane insolventan (*Zahlungsunfähigkeit*)²⁶ ili prezadužen (*Überschuldung*).²⁷ Propust ili odgoda predlaganja stečaja vodi kaznenoj i/ili financijskoj osobnoj odgovornosti ovlaštenih - odgovornih osoba dužnika (Wilhelm, Richter, LLM, Lach, 2010.).²⁸

Dakle, nepostupanje po prisilnim odredbama InsO-a može biti kaznena radnja te rezultirati ne samo kaznom do 3 godine zatvora nego posljedično i građanskom odgovornošću osoba koje su bile dužne podnijeti prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka. Osobna odgovornost postoji i za socijalna davanja, porez po odbitku i PDV.

Naime, Vrhovni sud Savezne Republike Njemačke (*Bundesgerichtshof*), Kazneni odjel, u predmetu br. 3 StR 518/14, rješenjem (*Beschluss in Strafverfahren*) od 23. srpnja 2015. odbio je reviziju (izvanredni pravni lijek) koju su uložili okrivljenici na pravomoćnu presudu nižestupanjskoga suda (*Zemaljski sud – Landgericht*), a kojom su osuđeni za kazneno djelo gospodarskog kriminala. U biti, *Bundesgerichtshof* smatra da je *Landgericht*

²⁵ Stečajni razlozi su: insolventnost, prezaduženost i prijeteća insolventnost. Prijeteća insolventnost (§ 18. *Drohende Zahlungsunfähigkeit*) je stečajni razlog na koji se može pozvati jedino dužnik. Ona je bila stečajni razlog i u SZ/96, ali je u SZ/15 isključivo predstečajni razlog što smatramo dobrim rješenjem.

²⁶ § 17 InsO.

²⁷ § 19 InsO.

²⁸ SZ/15 proširuje krug ovlaštenih osoba dužnika za pokretanje stečajnoga postupka, kao i njihovu osobnu financijsku odgovornost za propuste u obavljanju dužnost (vidi *supra*). SZ/96 nije sadržavao takve odredbe.

pravilo primijenio pravo te okrivljenike (odgovorne osobe) osudio za kazneno djelo temeljeno na § 15a. st. 4. InsO-a (*Im Ergebnis zu Recht ist das Landgericht davon ausgegangen, dass sich der Angeklagte wegen Insolvenzverschleppung nach § 15a. Abs. 4 InsO strafbar gemacht hat*). U obrazloženju rješenja revizijski sud se pozvao i na dotadašnju praksu koju je usvojio u sličnim predmetima. Kaznena odgovornost „povlači“ za sobom i građansku odgovornost pa su okrivljenici dužni vratiti sve koristi koje su stekli kaznenim djelom.²⁹

5.1.1.2. Stupanj namirenja vjerovnika

U Njemačkoj, kao i drugdje u svijetu svi se vjerovnici ne namiruju u cijelosti iz stečajne mase stečajnoga dužnika.³⁰ Obvezno se namiruju tek vjerovnici stečajne mase (troškovi stečajnoga postupka i ostale obveze stečajne mase). Nakon njih, u cijelosti ili djelomično namiruju se vjerovnici s osiguranim tražbinama na imovini stečajnoga dužnika (osobe koje imaju zakonska založna prava i ugovorna osiguranja, npr. banke na nekretninama).³¹ U dijelu u kojemu nisu namireni, oni sudjeluju u distribuciji stečajne mase namijenjene stečajnim vjerovnicima koji čine treću skupinu vjerovnika koji za svoje pravo nemaju osiguranje dužnika.

5.1.1.3. Trajanje stečajnoga postupka

InsO slično kao i druga zakonodavstva svijeta vodi računa o racionalizaciji stečajnoga postupka i maksimalizaciji stečajne mase te propisuje da se redovni stečajni postupak može nastaviti s radnjama vezanim za pripremu i usvajanje stečajnoga plana, nakon čega se stečajni postupak zaključuje.³² Tako se štede i vrijeme i troškovi postupka, a time i povećava stupanj namirenja vjerovnika. Sud će donijeti rješenje o zaključenju stečajnoga postupka odmah po okončanju završne diobe.³³ Dakle, trajanje redovnoga stečajnog postupka nije zakonski ograničeno na određeni rok kao u SZ/15.³⁴

5.1.1.4. Troškovi stečajnoga postupka

Troškovi stečajnoga postupka u Njemačkoj iznose 8,0 % od ukupne stečajne mase. InsO u troškove svrstava isključivo: a) sudske troškove vezane za stečajni postupak te b) nagrade i naknade troškova privremenog stečajnoga upravitelja i stečajnoga upravitelja te članova odbora vjerovnika.³⁵ Druge troškove nastale povodom stečaja, InsO svrstava u osta-

²⁹ Izvor: Komora stečajnih upravitelja Njemačke, na zahtjev autora rada (1. listopada 2016.).

³⁰ V. Destatis Statistisches Bundesamt, dostupno na internet stranicama: <https://www.destatis.de/DE/ZahlenFakten/GesamtwirtschaftUmwelt/UnternehmenHandwerk/Insolvenzen/Insolvenzen.html> (pristup 10. listopada 2016.).

³¹ § 49, 50. i 51. InsO. To su razlučni vjerovnici koji na imovini dužnika imaju razlučno (založno) pravo.

³² § 217 InsO i dr.

³³ § 200. InsO.

³⁴ U čl. 217. SZ/15 određen je rok na način da je nastavljanje poslovanja dopušteno najduže godinu i pol dana od dana održanoga izvještajnog ročišta, osim ako je sudu podnesen stečajni plan. Smatramo da je ova odredba vrlo stroga i potencijalno štetna za stečajnoga dužnika koji ima potencijala nastaviti s poslovanjem i što je najvažnije poslovanje mu je profitabilno i ne osiromašuje stečajnu masu.

³⁵ § 54. InsO.

le obveze stečajne mase. Među tim troškovima su i prava radnika stečajnoga dužnika koji pokrivaju plaću za razdoblje od 3 mjeseca (*Insolvenzgeld*).³⁶

5.1.2. SAD (New York City)

5.1.2.1. Zakonodavni okvir

Stečajno pravo SAD-a temelji se na percepciji da je poslovni neuspjeh sastavni dio poduzetništva te stoga neuspješni poduzetnik zaslužuje i drugu šansu (*second chance*). Ono je utjecalo i na europska stečajna prava, npr. InsO je, u dijelu koji se odnosi na *Insolvenzplan* preuzeo odredbe o stečajnome planu itd.

Stečajni zakon (*Bankruptcy Code*) iz 1800. - dalje: BC, cjelovito uređuje stečajne postupke nad pojedincima i poduzetnicima, no, nema izričitih odredbi koje nalažu dužniku u stanju insolventnosti obvezu podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka (Pittaluga, 2000.). S druge strane, za pokretanje prisilnoga stečaja nad dužnikom dovoljno je da barem tri (3) vjerovnika imaju ukupno neosiguranih tražbina od US \$ 15,325, a iste su dospjele i nesporne. Zbog toga stečajni postupak nije stigma, već dokaz o spletu nesretnih događaja u poslovanju, a ne o nepoštenoj namjeri poduzetnika (Coles, Pullen, 2003.). Pojednostavljeno, stečaj je jasniji i manje bolan događaj u životu dužnika nego preživljavanje u insolventnosti (Figgie, Swanson, 1997.).

Likvidacijski stečaj uređen je u 7. poglavlju (*Liquidation, Chapter 7*), s time da dužnik može u određenim okolnostima ovaj postupak „pretvoriti“ u postupak reorganizacije iz poglavlja 11. (*Reorganization, Chapter 11*). Stečaj prema poglavlju 7. nudi, u odnosu na poglavlje 11., nekoliko komparativnih prednosti koje ipak treba identificirati u svakom pojedinačnom slučaju (Bris, Welch, Zhu, 2005.).

5.1.2.2. Stupanj namirenja vjerovnika

Stupanj namirenja stečajnih vjerovnika ovisi od visine stečajne mase i strukture kapitala. Već smo naglasili da BC omogućava poštenom dužniku poslovni oporavak u stečaju zbog čega je dužnik zainteresiran u okolnostima ekonomskih i financijskih poteškoća samostalno, bez zakonske prisile pokrenuti stečaj. Posljedično tome, stupanj namirenja tražbina vjerovnika je visok (81,5).

5.1.2.3. Trajanje stečajnoga postupka

U 2015. u SAD-u je pokrenuto 860.182 stečajnih postupaka, od kojih 549.727 prema poglavlju 7., a 6.988 prema poglavlju 11. BC-a.³⁷ To dokazuje barem dvije stvari: 1) likvi-

³⁶ Dakle, u InsO-u prava radnika su ostale obveze stečajne mase, dok su u SZ/15 određeni troškovi radnika troškovi stečajnoga postupka.

³⁷ U.S. Bankruptcy Courts – Voluntary and Involuntary Cases Filed, by Chapter of the Bankruptcy Code, dostupno na internetskoj stranici: https://www.google.hr/search?q=Table+7.2+U.S.+Bankruptcy+Courts%E2%80%95Voluntary+and+Involuntary+Cases+Filed%2C+by+Chapter+of+the+Bankruptcy+Code&rlz=1C1VEAA_enHR401&oq=Table+7.2+U.S.+Bankruptcy+Courts%E2%80%95Vol

dacija dužnika je najučestaliji stečajni postupak (64 %) te 2.) reorganizacija dužnika prema poglavlju 11. je minimalna (0,8 %). U likvidaciji poštenu dužnik se oslobađa obveza prema vjerovnicima neosiguranih tražbina³⁸ do pokretanja stečajnoga postupka (*Debtor's discharge*) pa može, u dogovoru s vjerovnicima i uz suglasnost suda nastaviti s poslovanjem u novim okolnostima (*Fresh start*) (Whitford, 1997.). Dužnikovo poslovanje i nadalje vodi ista uprava, osim u slučajevima zloupotrebe povjerenja ili malverzacija. Trajanje stečajnoga postupka prema poglavlju 7. nije ograničeno, dok je, reorganizacija prema poglavlju 11. ograničena na razdoblje od 18 mjeseci od dana podnošenja prijedloga za otvaranje postupka dužnika.³⁹

5.1.2.4. Troškovi stečajnoga postupka

Doing Business među troškove svrstava sve troškove neposredno vezane za provedbu stečajnoga postupka. Oni u prognozama za SAD iznose 7 % od vrijednosti stečajne mase, a odnose se na troškove suda (1 %), troškove osoba koje su kao profesionalci uključeni u postupak (4 %) te troškove u svezi s reorganizacijskim postupkom (2 %). Američka ekonomska teorija troškove tumači šire i najčešće analizira jer ih smatra najvažnijom komponentom za potrebe istraživanja.

Osnovna je podjela na direktne (troškovi osoba izravno angažiranih povodom stečajnoga postupka) i indirektne (npr. gubitak ugleda) troškove. Branch (2002.) zaključuje: 1.) gubitak nastao zbog stečaja iznosi oko 28 %; 2.) troškovi povezani s financijskim poteškoćama iznose daljnjih 16 % te 3.) neto vrijednost stečajne mase namijenjene za diobu vjerovnicima iznosi oko 56 %. Nastavljajući se na njegov rad Danilov (2014.) smatra da nepokretna imovina dužnika (nekretnine ili oprema koja se može koristiti za različite potrebe) može u stečaju zadržati svoju stvarnu vrijednost, dok pokretne stvari, među kojima svrstava intelektualni kapital (brend), ljudski kapital te tehnološki kapital, gubi u stečaju na vrijednosti i tako povećava troškove postupka. Ipak, Lubben (2014.) ističe da je općepoznato koji su izravni troškovi stečajnih postupaka nad američkim korporacijama, dok indirektni troškovi ostaju i nadalje nejasni.

5.1.3. Slovenija

5.1.3.1. Zakonodavni okvir

Tzv. Insolvencijski zakon odnosno ZFPPIPP u primjeni od 1. listopada 2008. na jednom mjestu uređuje financijsko poslovanje, sudske postupke financijskoga restrukturiranja,

untary+and+Involuntary+Cases+Filed%2C+by+Chapter+of+the+Bankruptcy+Code&aqs=chrome..69i57.2022j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8 (posjet 1. listopada 2016.).

³⁸ Stečaj u pravilu ne utječe na vjerovnike osiguranih tražbina odnosno na vjerovnike koji su svoju tražbinu osigurali npr. upisom hipoteke na imovini dužnika i time stekli založno pravo.

³⁹ § 1121. BC. Rokovi se produljuju iz opravdanih razloga, npr. iz razloga jer je poslovanje dužnika od iznimne važnosti za gospodarstvo SAD-a i predstavlja nacionalni interes. Npr., stečaj nad investicijskom bankom LEHMAN BROTHERS HOLDINGS, INC. otvoren je 15. rujna 2008., a stečajni plan sudac je potvrdio tek 17. siječnja 2011., dakle nakon 40 mjeseci. Radi se o „najvećem“ stečajnome postupku u povijesti SAD-a koji je proveden sukladno odredbama poglavlja 11. BC-a, a čija duljina trajanja približno odgovara prosječnome trajanju stečajnih postupaka u Republici Hrvatskoj.

stečajne postupke te postupke prisilnog prestanka (Plavšak, 2008.). Stečaj je *ultima ratio* insolventnoga dužnika u kojemu nije moguća nikakva reorganizacija, već se ona provodi izvan i prije stečajnoga postupka. Dakle, stečaj je konceptijski zamišljen kao jednostavan, jedinstven i brz postupak unovčenja stečajne mase dužnika i neodgodive podjele unovčene mase vjerovnicima, bez mogućnosti izrade stečajnoga plana tijekom njegova trajanja. No, praksa u provođenju stečajnih postupaka dokazuje da zamišljeni cilj zakonodavca nije postignut jer stečajni postupci ipak dugo traju, a namirenje stečajnih vjerovnika je minimalno.⁴⁰

Uprava pravne osobe mora u tri radna dana od dana nastupanja insolventnosti uložiti prijedlog za početak stečajnoga postupka⁴¹, a posljedica kršenja te obveze je odgovornost za naknadu štete⁴² (Prelič, Prostor, 2014.). Svaki član uprave ili nadzornoga odbora, vjerovniku odgovara ograničeno. Ograničenje odgovornosti za štetu je u visini do dvostrukoga iznosa nagrade za člana uprave ili nadzornoga odbora u godini u kojoj je počinio štetni događaj s time da članovi uprave odgovaraju ne manje od: (1) 150.000 eura – veliki poduzetnici, (2) 50.000 eura – srednji poduzetnici (3) 20.000 eura - mali poduzetnici i druge pravne osobe. No, uprava ili nadzorni odbor vjerovniku odgovaraju neograničeno ako je štetna radnja nastala iz krajnje nepažnje ili namjere (Ilić, Štefančić, 2012.).

5.1.3.2. Stupanj namirenja vjerovnika

Tablica 4. Stupanj namirenja stečajnih vjerovnika u Sloveniji

Red. br.	Stečajni postupak nad pravnim osobama	2013.	2014.	2015.
1.	broj zaključenih stečajnih postupaka	524	783	1.002
2.	dioba unovčene stečajne mase (stupanj namirenja)	24 %	20 %	14 %

Izvor: Republika Slovenija, Ministarstvo za pravosudje.

Podatci dokazuju da je broj stečajnih postupaka nad pravnim osobama u stalnome porastu, no, njihovo povećanje istodobno ne znači i veće namirenje stečajnih vjerovnika. Upravo suprotno, stupanj namirenja vjerovnika je manji jer je stečaj rasprodaja preostale dužnikove imovine i podjela prikupljenih novčanih sredstava vjerovnicima, a nakon što nije uspio niti jedan pokušaj financijskoga restrukturiranja prije ili izvan stečajnoga postupka.

⁴⁰ Na slučaju Slovenije može se problematizirati metodologija Svjetske banke i rezultati temeljem te metodologije. Ministarstvo pravosuđa Republike Slovenije u statistiku uzima namirenje stečajnih vjerovnika čije tražbine nisu osigurane pravima na imovini stečajnoga dužnika.

⁴¹ Čl. 38. ZFPPIPP.

⁴² Čl. 42. ZFPPIPP.

5.1.3.3. Trajanje stečajnoga postupka

Tablica 5. Trajanje stečajnoga postupka u Sloveniji

Red. br.	Stečajni postupak nad pravnim osobama	2013.	2014.	2015.
1.	prosječno trajanje postupaka zaključenih bez i s diobom u godinama	1,74	1,69	1,56

Izvor: Republika Slovenija, Ministarstvo za pravosuđe.

Prikazani rezultati u tablici odnose se isključivo na trajanje glavnog stečajnoga postupka nad pravnom osobom. Prethodni postupak (razdoblje od ulaganja prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka do dana kada je sud donio rješenje o otvaranju postupka) vodi se posebno i iznosi 49 dana u 2015. godini.

5.1.3.4. Troškovi stečajnoga postupka

Troškovi stečajnoga postupka su pokazatelj koji je i u Sloveniji, kao i drugdje u svijetu najteže kvantificirati jer je svaki stečajni postupak različit odnosno proizvodi različite troškove. Ipak, trošak nagrada i naknada stečajnoga upravitelja je u strukturi troškova najznačajniji trošak⁴³ i uređen je posebnim propisom.⁴⁴ Zbog koncepcije ZFPPIPP da je stečaj konačna likvidacija dužnika za pretpostaviti je da je procjena Svjetske banke pouzdana (4 % od stečajne mase).

6. ZAKLJUČAK

Efikasnost je jedno od najvažnijih načela stečajnoga sustava, a ovisi od različitih čimbenika uključujući: poslovnu kulturu, tradiciju, makroekonomsko i političko okruženje, unutrašnje i vanjsko tržište, stečajnu regulativu, rad svih tijela stečajnoga postupka (stečajnoga suca, stečajnoga upravitelja, skupštine vjerovnika i odbora vjerovnika (ako je osnovan)), strukturu imovine, obveza i kapitala stečajnoga dužnika, djelatnost stečajnoga dužnika prije otvaranja stečaja, broj radnika, spremnost vjerovnika na žrtve i drugo. Efikasan stečajni sustav neophodni je dio tržišne ekonomije jer pruža sigurnost vjerovnicima, nižu kamatnu stopu, oporavak poduzeća s financijskim poteškoćama, niže troškove, predvidivo zaključenje postupka i brže vraćanje blokiranih sredstava u uporabu.

Usporedbom stečajnih zakona pojedinih država uočavaju se razlike u pristupu stečaju. Američki BC temelji se na percepciji da je poslovni neuspjeh sastavni dio poduzetništva te stoga neuspješni poduzetnik zaslužuje i drugu šansu. Za njemački InsO najvažniji su disciplina i sankcije za nepoštivanje strogih zakonskih odredbi, jer u suprotnome sustav ne bi mogao funkcionirati. Slovenski ZFPPIPP stečaj je koncepcijski riješio kao isključivo

⁴³ Iz Zbornica upraviteljev Slovenije nismo dobili odgovor na traženo pitanje koje smo postavili 30. rujna 2016.

⁴⁴ Pravilnik o tarifi za odmero nagrade upravitelju v postopkih zaradi insolventnosti in prisilne likvidacije ter stroških do povrnitve katerih je upravitelj v teh postopkih upravičen iz 2008. s izmjenama i dopunama.

likvidacijski stečaj u kojemu nikakva reorganizacija (stečajni plan) nije moguća jer se ona provodi izvan i prije stečajnoga postupka. Hrvatski SZ/15 i nadalje slijedi načela InsO-a.

Problem proizlazi iz poštivanja načela i pristupa stečaju. U promatranim sustavima pravodobno pokretanje stečajnoga postupka nije pitanje izbora, već priznanja poslovnoga neuspjeha kao sastavnoga dijela poduzetništva koji se, po prijedlogu uprave dužnika razrješuje pred sudom na brz i relativno jeftin način, a u skladu s pravnom normom.

Središnje pitanje istraživanja je: kako pravodobno pokretanje stečajnoga postupka od strane uprave dužnika doprinosi efikasnosti stečaja? Dokazujući hipotezu rada, oslonili smo se na prognoze Svjetske banke za 2016. godinu vezane za pokazatelje kvalitete stečajnoga sustava u Njemačkoj, SAD i Sloveniji. Rješavanje insolventnosti, a time i ranga države u svijetu u ovisnosti je od različitih čimbenika, među kojima smo, kao najvažnije detaljnije analizirali očekivanu stopu povrata (*recovery rate*), trajanje postupka (*time*) i troškove postupka (*cost*). Očekivana stopa povrata je funkcija vremena, troškova i ishoda stečajnoga postupka, a u Njemačkoj, SAD i Sloveniji iznosi oko 80 centi po dolaru. Drugi pokazatelj je trajanje postupka, a označava stvarno vrijeme potrebno od otvaranja do zaključenja stečajnoga postupka i u navedenim državama je oko 1 godine. Treći pokazatelj su troškovi postupka koji predstavljaju odnos troškova – stečajna masa i nisu viši od 8 %.

U Hrvatskoj je statistika drukčija. Očekivana stopa povrata prema Svjetskoj banci, a što potvrđuje i ekonomska literatura je oko 30 centi po dolaru, prosječna duljina trajanja je oko 3 godine, a troškovi postupka iznose oko 14 % od imovine stečajnoga dužnika. Drugim riječima, u postupcima pred hrvatskim sudovima vjerovnici mogu očekivati povrat samo 30 centi na uloženi dolar u dužnika, u roku 3 godine pri čemu će se na troškove postupka potrošiti oko 1/7 stečajne mase.

Temeljem pregleda zakonodavstava, pravila i prakse potvrdili smo hipotezu da je nepravodobno predlaganje (pokretanje) stečajnoga postupka od strane uprave insolventnoga dužnika u Republici Hrvatskoj uzrok, a ekonomski pokazatelji namirenja stečajnih vjerovnika izravna posljedica takvoga ponašanja (npr. FINA je temeljem zakonskih ovlasti iz čl. 444. SZ/15 pokrenula tzv. „automatski stečaj“ za čak 27.106 pravnih osoba koje su na dan 1. rujna 2015. bile blokirane dulje od 120 dana jer su to, prije FINA-e propustile napraviti uprave dužnika).

Na statistiku efikasnosti stečajnih postupaka u Hrvatskoj u proteklih 20 godina nije više moguće utjecati, ali statistika uči da važeća rješenja iz SZ/15, a tiču se pravodobnog pokretanja stečajeve, nisu stroga.

Smatramo da čl. 110. Stečajnoga zakona treba izmijeniti i dopuniti: prvi prijedlog tiče se skraćivanja roka u kojemu je FINA dužna podnijeti prijedlog za stečaj insolventnoga dužnika te se umjesto postojećega roka od 120 dana predlaže rok od 90 dana (st. 1.); drugi prijedlog odnosi se na propisivanje kaznene odgovornosti. uz postojeću građansku odgovornost odgovornih osoba dužnika zbog nepoštivanja odredbe o obvezi pravodobnog pokretanja stečajnoga postupka, a po uzoru na njemački InsO.⁴⁵ Oba prijedloga izravno su u svezi s ekonomijom postupka i zaštitom interesa vjerovnika, a time i efikasnosti sustava.

⁴⁵ Važeći Kazneni zakon (KZ) sadrži neke odredbe vezane za stečaj, ali nema kaznenih odredbi o odgovornosti za nepravodobno pokretanje stečajeve. Postojeće odredbe u KZ-u su: a) prouzročanje stečajeve (čl. 249.), b) pogodovanje vjerovnika (čl. 250.) te c) primanje i davanje mita u postupku stečaja (čl. 251.).

Aktualnost teme ovoga rada potvrđuje i činjenica da UNCITRAL-ova Radna skupina V za stečajno pravo godinama radi na izradi pravila o odgovornosti direktora (uprave) trgovačkih društava za pravodobno pokretanje stečajnoga postupka.⁴⁶ Cilj je poticanje država da u svoje zakone implementiraju stroga pravila o odgovornosti uprava i dosljedno ih primjenjuju.

LITERATURA:

1. Babić, A. (2009.). *Hrvatsko-engleski ekonomski rječnik*, 2. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Mate, Zagreb.
2. Babić, M. (1995.). *Makroekonomija*, osmo izdanje, Mate, Zagreb.
3. Barbić, J. (1999.). Preustroj dužnika u stečaju, Reforma ovršnog i stečajnog prava, Organizator, str. 229.
4. Branch, B. (2002). The Cost of bankruptcy, *International Review of Financial Analysis* 11 (2002) 39-57. Dostupno na: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.463.5060&rep=rep1&type=pdf> (pristupljeno 10. 10. 2016.).
5. Bris, A., Welch, I., Zhu, N. (2005). The Costs of Bankruptcy, Chapter 7 Liquidation vs. Chapter 11 Reorganization, *Journal of Finance*, p. 39. Dostupno na: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=868568 (pristupljeno 1. 9. 2016.).
6. Coles, I., Pullen, S. (2003). Key Differences Between the U.S. Bankruptcy Code and the UK Insolvency Act, Mayer Brown LLP. Dostupno na: <http://www.securitization.net/knowledge/articles.asp?id=346> (pristupljeno 10. 12. 2015.).
7. Danilov, A. K. (2014), *Corporate Bankruptcy: Assessment, Analysis and Prediction of Financial Distress, Insolvency, and Failure*, MIT Sloan School of Management. Dostupno na: http://www.academia.edu/9354337/Corporate_Bankruptcy_Assessment_Analysis_and_Prediction_of_Financial_Distress_Insolvency_and_Failure (pristupljeno 15. 8. 2016.).
8. Destatis Statistisches Bundesamt, dostupno na: <https://www.destatis.de/DE/ZahlenFakten/GesamtwirtschaftUmwelt/UnternehmenHandwerk/Insolvenzen/Insolvenzen.html>.
9. Djankov, S. (2009). Bankruptcy Regimes during Financial Distress, Svjetska banka. Dostupno na: <http://www.doingbusiness.org/~media/FDPKM/Doing%20Business/Documents/Miscellaneous/tbd/bankruptcy-regimes-during-financial-distress.pdf> (pristupljeno 10. 12. 2015.).
10. Dika, M. (2006.). Četvrta novela Stečajnog zakona od 7. srpnja 2006. – opći pregled, Visoki trgovački sud Republike Hrvatske. Dostupno na: http://www.vtsrh.hr/uploads/Dokumenti/Savjetovanja/DIKA_4_novela_SZ_-_opci_pregled__2_.pdf (pristupljeno 5. 1. 2016.).

⁴⁶ Izvor: *Directors' obligations in the period approaching insolvency*, A/CN.9/WG.V/WP.113 dostupno na internetskoj stranici: http://www.uncitral.org/uncitral/en/commission/working_groups/5Insolvency.html (posjet 1. listopada 2016.).

11. Dika, M. (2015.). *Stečajni zakon (NN 71/15) – tekst zakona s interpretativnim i komentatorskim bilješkama te stvarnim kazalom*, Narodne novine, Zagreb.
12. Eraković, A. (1997.). *Stečajni zakon s komentarom i bilješkama*, Pravna biblioteka RRIF plus, Zagreb.
13. Eraković, A. (2008.). *Komentar Zakona o trgovačkim društvima sa sudskom praksom, napomenama, priložima i abecednim kazalom pojmova*, Organizator, str. 275.
14. Europska komisija, priopćenje za tisak, 12. ožujka 2014. Dostupno na: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-254_hr.htm (pristupljeno 1. 12. 2015.).
15. Figgie, H. E., Swanson, G. J. (1995). *Bankruptcy 1995 The Coming Collapse of America and How to Stop it*, Back Bay Books, Little, Brown and Company.
16. Ilić, U., Štefančić, K. (2012). Zahtevki upnika u skladu s ZFPPIPP, *Odvjetnik* 55/ April 2012, Ljubljana. Dostupno na: <http://www.odv-zb.si/upload/revija/ODVETNIK%20st%2055.pdf> (pristupljeno 1. 10. 2016.).
17. Garašić, J. (2001.). Sadržaj stečajnog plana, *Novosti u stečajnom planu s pročišćenim tekstom Stečajnog zakona*, Zagreb: Organizator, str. 229-257.
18. Garašić, J. (2007.). Završna dioba u stečajnom postupku, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* (1991), vol. 28, 1, str. 157-188.
19. Garašić, J. (2012.). Stečajni plan nakon izmjena i dopuna Stečajnog zakona 2012. godine, u: *Djelotvorna pravna zaštita u pravičnom postupku, Izazovi pravosudnih transformacija na jugu Europe, Liber Amicorum Mihajlo Dika*, Zbornik radova u čast 70. rođendana prof. dr. sc. Mihajla Dike, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, str. 469-490.
20. Janda, K., Rakicova, A. (2014). *Corporate Bankruptcies in Czech Republic, Slovakia, Croatia and Serbia*, University of Economics, Prague, Charles University in Prague. Dostupno na: https://mpa.ub.uni-muenchen.de/54109/1/MPRA_paper_54109.pdf (pristupljeno 15. 12. 2015.).
21. Kružić, D., Čuveljak, J. (2012.). Stečajni plan – zadnja u nizu strategija za preživljavanje insolventnih korporacija, *Zbornik radova Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru*, 2012., 18.
22. Lubben, S. I. (2014): *The Costs of Corporate Bankruptcy: How Little We Know*, Seton Hall Public Law Research Paper No.2446663. Dostupno na: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2446663 (pristupljeno 30. 8. 2016.).
23. Republika Hrvatska, Ministarstvo pravosuđa, e-oglasna ploča, zbirni popis blokiranih pravnih osoba. Dostupno na [/e- glasna.pravosudje.hr/sites/default/files/popis_blokiranih/Popis%20pravnih%20osoba%20koje%20na%20dan%201.9.2015.%20imaju%20120%20i%20više%20dana%20neprekinute%20blokade_2015-12-14_0.PDF](http://e-glasna.pravosudje.hr/sites/default/files/popis_blokiranih/Popis%20pravnih%20osoba%20koje%20na%20dan%201.9.2015.%20imaju%20120%20i%20više%20dana%20neprekinute%20blokade_2015-12-14_0.PDF) (pristupljeno 15. 12. 2015.).
24. La Porta, R., Lopez-de-Silanes, F. (2001). *Creditor Protection and Bankruptcy Law Reform, Resolution of Financial Distress and International Perspective of Bankruptcy Laws*, The World Bank, Washington, D.C. Dostupno na https://books.google.hr/books?id=MHOsau7vCMUC&pg=PA65&lpg=PA65&dq=Creditor+Protection+and+Bankruptcy+Law+Reform,&source=bl&ots=oZKkOuhyrL&sig=Be2RWNbgbvrrTbwpwccwbAt-UFw&hl=en&sa=X&ved=0ahUKEwi6r_z1mIvKAhVI-

- DA8KHb7RAAQQ6AEIGzAA#v=onepage&q=Creditor%20Protection%20and%20Bankruptcy%20Law%20Reform%2C&f=false (pristupljeno 1. 12. 2015.).
25. Ljubenko, M. (2013). Odgovornost članova uprave zbog nepokretanja stečajnog postupka, Poslijedipolomski doktorski sudij Pravnog fakulteta u Zagrebu, Kolegij: Inso-lvencijsko pravo, pp 26.
 26. Mann, B. H. (2002). Republic of Debtors, *Bankruptcy in the Age of American Inde-pendence*, Harvard University Press, pp. 46.
 27. Pittagula, R. (2000). U. S. Bankruptcy / Insolvency Laws and foreign Proceedings. Dostupno na <http://www.insolvenzverein.de/archiv/vortragstexte/Pittaluga.htm> (pri-stupljeno 1. 9. 2016.).
 28. Plavšak, N. (2008.). *Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju*, GV založba, str. 5.
 29. Prelič, S., Prostor, J. (2014.). Bo ustavno sodišče Republike Slovenije še četrtič odlo-čilo o zakonskem spregledu pravne osebnosti?, Zbornik Pravog fakulteta Sveučilišta u Rijeci (1991) V. 35, br. 1, 413-427 (2014.).
 30. Prelič, S. (2009.). Pravni fakultet u Mariboru. Podatci dostavljeni osobno autoru rada.
 31. Sajter, D. (2008.). *Ekonomski aspekti stečaja i restrukturiranja u stečaju*. Doktorska disertacija, Ekonomski fakultet u Osijeku.
 32. Sajter, D. (2010.). Procedura i praksa restrukturiranja u Republici Hrvatskoj, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, vol. 47, 2010., 1, 742.
 33. Sajter, D. & Hudeček, L. (2010.). Temeljni pojmovi i nazivi stečajnog prava. *Raspra-ve: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 35(1), 309-332.
 34. Sajter, D. (2014.). Stečaj: okvir za malverzacije ili za namirenje vjerovnika i rehabili-taciju povjerenja, Ekonomski Pregled, 65(4)294-317 (2014.).
 35. Schönfelder, B. (2002.). Ekonomska analiza zakona o stečaju: pregled literature, Fi-nancijska teorija i pravo, 26(3), str. 675-690.
 36. Šerdar, V. (1972.). *Udžbenik statistike*, Školska knjiga, Zagreb.
 37. Schumpeter, J. A. (1975.). *Povijest ekonomske analize I*, Informator, Zagreb.
 38. Stečajni zakon, Narodne novine, br. 44/96., 29/99., 129/00., 123/03., 82/06., 116/10., 25/12., 133/12.
 39. Stečajni zakon, Narodne novine, br. 71/15.
 40. Schwehr, B. (2003). Corporate Rehabilitation Proceedings in the Unites States and Germany, *Int. Insol. Rev.*, Vol. 12:11-35 (2003).
 41. Tepšić, R., Turk, I., Petrović, M. (1984.). *Rječnik računovodstva i financija*, Informa-tor, Zagreb.
 42. Thorburn, Karin S. (2000). Bankruptcy auctions: cost, debt recovery, and firm sur-vival, *Journal of Financial Economics* 50(2000) 337-368. Dostupno na <http://mba.tuck.dartmouth.edu/pages/faculty/karin.thorburn/publications/ThorburnJFE00.pdf> (pristupljeno 15. 12. 2015.)(2014.).
 43. Tomas Živković, I., Bodul, D., Tomas N. Pitanja pravnog transplatiranja stečajnog zakonodavstva: kolizija pravne tradicije i ekonomskih čimbenika, *Zb. Prav. fak. Sve-uč. Rijeka* (1991.) v. 35, 2, 555-595 (2014.).

44. Tracy, J. A. (1997.). *Kako čitati i razumijeti financijski izvještaj*, četvrto američko, treće hrvatsko izdanje, Jakubin i sin, TEB Poslovno savjetovanje, Zagreb.
45. United Nations Commission, International Trade Law, Working Group V, Insolvency Law (2016), Director's obligations in the period approaching insolvency: enterprise groups. Dostupno na: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/LTD/V16/011/57/PDF/V1601157.pdf?OpenElement> (pristupljeno 10. 10. 2016.).
46. Uredba Vijeća (EZ) br. 1346/2000 od 29. 5. 2000. o stečajnom postupku.
47. Verona, A., Zuglia, S. (1930.). *Stečajni zakon s komentarom i sudskim rješidbama i.t.d.*, Obnova.
48. Vuković, A. (2010.). Nagrada za rad i naknada troškova za stečajnog upravitelja. *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, 47(1), 191-204.
49. Vuković, A., Bodul, D. (2012.). Stečajno zakonodavstvo u tranziciji: komparativni osvrt, hrvatski izazovi i potencijalna rješenja. *Zbornik Pravnog fakulteta u Splitu*, 49(3), 633-661.
50. Whitford, W. C. (1997). Changing Definitions of Fresh Start in U. S. Bankruptcy Code, *Journal of Consumer Policy*, 20:179-198. Dostupno na: https://sites.temple.edu/lawreview/files/2014/09/1997_Changing-Definitions-of-Fresh-Start-in-U.S.-Bankruptcy-Law.pdf (pristupljeno 5. 9. 2016.).
51. Wilhelm, M., Richter, M., LL.M., Lach, K. P. (2010). German insolvency law is geared towards liquidation of the debtor – insolvency plan procedures are only applied in exceptional cases. Dostupno na https://www.mayerbrown.com/files/Publication/3b712a9f-328b-461b-a5bb-5c53cd922551/Presentation/PublicationAttachment/b66aa7fa-a1af-41e7-90be-5bec9f9e430b/RI_German-Insolvency.PDF (pristupljeno 10. 12. 2015.).
52. World Bank, Doing Business, dostupno na https://www.mayerbrown.com/files/Publication/3b712a9f-328b-461b-a5bb-5c53cd922551/Presentation/PublicationAttachment/b66aa7fa-a1af-41e7-90be-5bec9f9e430b/RI_German-Insolvency.PDF (pristupljeno 15. 12. 2015.).
53. Zakon o pretvorbi društvenih poduzeća, Narodne novine, br. 19/91., 83/92., 84/92., 94/03., 2/94., 9/95., 21/96., 118/99.
54. Zakon o privatizaciji, Narodne novine, br. 21/96., 71/97., 16/98., 73/00.
55. Zakon o prisilnoj nagodbi, stečaju i likvidaciji, Sl. l. SFRJ 84-1311/1989, Narodne novine, br. 53/1991., 71/1991., 84/1992., 9/1994., 37/1994., 44/1996.
56. Zakon o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi, Narodne novine, br. 108/12., 144/12., 81/13., 112/13.